

Бойка Асиова. Снимка: Миро Златев

Гост в този брой на „Роден глас“ е писателят Бойка Асиова. Родена в Разлог, живее в София. Инженер-химик по образование, с малко практика в управление на индустриалното производство, повече от 30 години тя е журналист. Работи в няколко национални всекидневника. Печата в литературни и други издания. Автор е на 13 книги. Между тях са сборниците с разкази „Сребърна пара“, „Мир вам, сто врабчета“, „Мъжко можене“. Романът ѝ „Яловата вдовица“ е номиниран за наградата „Хеликон“, получи Националната награда за литература „Николай Хайтов“ за 2007 г. През 2012 г. романът излезе на немски език в Германия. „Рецепта за камбана“ бе отличена с годишната награда на СБП за есеистика за 2011 г.

Бойка Асиова е автор на двайсетина публицистично-документални филми, продукция на БНТ, в областта на борбите на македонските българи за национално освобождение, културното наследство, традиции и нрави и тяхната съвременна проекция. Между тях са „Жалба по Гоце“, „Курбан за Илинден“, „Двата Миладина“, „Живата книга“, „Цената на тютюна“, „Пътят за Драма“, „Тайната на юдите“, „Опиянението на един град“.

Асиова обича да пътува. От видяното и преживяното в Сирия, Чехия, Албания, Мексико, Китай, САЩ, Египет, Хърватска, Гърция, Русия, Сърбия, Ливан, Мароко и много още страни и срещнатото по пътищата на България Асиова пише не просто пътеписи, а успява да заплита увлекателни истории, които оплождат художествените ѝ текстове в книгите.

Разказът „Дедо Войно“ е от новата ѝ книга „Лудовица“ (Жанет-45. Още пет заглавия от Бойка Асиова носят марката на това авторитетно българско издателство).

„Обичам книги като новата на Бойка Асиова „Лудовица“. Уж е само сборник с разкази, но е много повече – книга за всичко, от онези, рядко срещаните, които не се интересуват от жанровете и са белег на зенита на писателския талант. Тези разкази са като угнили круши – когато крушата е най-сладка.“ Деян Енев

Дедо Войно

Дедо Войно пушеше с луличка. Мъничка, тантурестка, с късо сакче отстриани, за което я държеше с три пръста по неподражаем начин. Сам си я беше направил. Удивително приличаше на него. При дръпване примижаваше и в следващия миг се замисляше – дълбокомудрено, потъваше през три дъна навътре в себе си. Всеки път така, каквото и да прави, където и да е.

Разправяха, че това несрещано име му било измислено от някоя си магесница. Майка му раждала много пъти и децата все ѝ умирали. Девети поред плод зреел в утробата ѝ, тя примирала от страх същото ли ще го постигне, както предишните осем. Опитни жени я приучили да се допита до Гроза Тодор, жената, към чието лично име се залепило това на мъжа ѝ, отдавна покойник. Живеела във воденицата си на края на града, потрупана със забрава като всичко в нея от многогодишния напластяван паспал.

– Името трябва да е страшно – посъветвала старата воденичарка бременната жена.

– Колко страшно? – едвам отворила уста да попита невестата, товарница с девета рожба на сърце и ни едно живо на ръце.

– Дотолкова, че Дявола като го чуе, да не смее да припари до детето.

Петимна за потомство бъдещата майка гледала Гроза Тодор като съща Богородица, несвестна като какво ще да е това страшно име.

– Нека е Войно – отсякла воденичарката Гроза Тодор, като видяла колко притеснение извикал съветът ѝ. Попът сетне така и го записал в кръщелното.

Дедо Войно извеждаше овцете си през лятото в планината. Прекарваше ги през широката просека над клека и ги пускаше по мерата. Стадото му има-няма двеста брави се посипваше като ориз по поляните. Разделяше се по на две, три и повече потоци, според това колко овце се явят водачи. Вардеше ги да не минат отгатък превала Кралевци порти, че сетне нямаше връщане. Щяха да се сурнат към Валявишки езера и иди ги търси. Привечер се събираха в огромен беловълнест поток, провираха се през пътеката всред клека, чиито клони сякаш бяха присвилили голи колелца, за да сторят път на животните и се прибираха в лятната търла на Циовото ниве.

Дедо Войно лекуваше очевол с баене и изворна вода. Караше болния да се просне на пода направо на дюшемето в стаичката му като първо изпъждаше всички навънка. Изваждаше от една торбичка дребни езерни камъчета и ги нареждаше в кръг около болното око. Преди това намазваше мястото с мечка мас. Беше се борил с мечка. Грабнала му тя брав от стадото. Настигнал я той и задърпал живата още овца. Дедо Войно и кучето от едната страна, мечката от друга. Накрая надвил, разпрал мечката и взел маста ѝ. Абе така разказваше, все едно, че е гребнал мас от пръстена паница. Никой не вярваше на тия му приказки за срещата със звяра, като го гледаха колко е ситен, но споходеше ли ги болка, забравяха за подигравките към

Корицата на книгата „Лудовица“, издателство „Жанет-45“ Пловдив

ДЕДО ВОЙНО И БАБА ВОЙНОВИЦА от фотоизложбата „Герои и прототипи в творчеството на Бойка Асиова“

него и тичаха да им даде лек. Дедо Войно носеше добра душа и не се докачаше на хората за неверието им.

Та камъчетата беше събрал сам по плитчините на Рибните езера, които поемаха водите на най-голямото в Пирин Папазгьол преди от тях да потече Ретиже. Преливаха едно в друго, камъчетата се отъркваха в нежните им вълнички, почукваха се челце в челце, докосваха танцуващите пъстърви и пропускаха водата надолу. Реката я поемаше, набъбваше от потоците по двата склона, кипеше и се гневеше на заклещилите я скали. По-лекоμισлените камъчета се въргалиха по нанадолнището, напускаха планината и по Ретиже, по Ретиже, сетне по Места стигаха чак до Бело море.

Шепичка мънички сиви, бели, жълтеникави, с тъмни жилчици, с искрички слюда като малки слънчица. Не можеше да се знае дали вълшебната им сила идваше от дъното на Папазгьол, където живееше черният овен и днес. Твърдеше го самият дедо Войно, че виждал вечер как стопанинът на езерото излиза из водите и пасе по брега.

А може пък старецът самият да им беше вдъхнал целебна сила. Знае ли се?!

Дедо Войно погалваше шепичката камъчета и начваше да говори своите баялки, от никого неразбрани. Това ставаше, когато слизаше у дома си в края на късното лято. Ако пък болният хептен е нзор домашните му го отвеждаха горе над клека, по самото било на планината.

В края на дните си дедо Войно не пожела никому да предаде това си умение. И на най-близките си. Казваше им: Това ми е от Горел! Имаше се за пратеник на Бога и белязан единствен да го може. Онова неразбираното баене – нанизано от отделни зърна поплак, ромон, въздишка, шепот, тишина, молитва – накъсано и слято, което прогонваше болестта.

– Не е нива да ви я припиша, децо. Нито са цървули да ви ги остава да ги доизносите – мълвеше той на щерките си, наобиколили смъртния му одър. – Това ми е от... – и едва изправяше кльощавия си и крив като кука показалец в посоката, където трябваше да седи Поръчителят на неговата дарба. Те поглеждаха към гредите на тавана, от който нагоре трябваше да са Божите селения. И като не виждаха ни Господ, ни трона Му, ни розовобузи ангели, а само чернилка, напластена от пушека, който огнището изкашлюваше има-нема от сто години, кръстеха се и смирени се разшетваха около баща си, за да облекчат края му.

Пък баба Войновица предеше до главата му.

...

Дедо Войно беше от рядката порода щастливи хора. Не по битие, а по характер. Иначе дните му се нижах като на другите – тежки, трудни, дълги. Оскъдица беше белязала всичкото пространството около него и цялото му съществуване.

Можеше да му свърши брашното, дървата, тютюнецът, дните дори. Детството му нямаше свършване. То щеше да осветлява с простодушието си и живота му в отвъдното чак.

– Боже, каква убоост! – заяпал се по стенописите, дедо Войно видя Душата на грешника, току-що въздигнала се от Земята как клечи между Ада и Рай. Чуди се тя накъде да хване и, опппа-а-а, пред нея издрънчаха везни. Невидима ръка ги държи за куката, а двете големи паланзи празни се поклатиха в небитието. Синджирите прозвъняха. Изцедена отнякъде светлина се пречупи в калайдисаните до блясък медни блюда, прилични на шепи, подканящи да се нагнездиш в тях. От едната страна на везните стои Сатаната – зъл, с кокалести яки пръсти, с рога и опашка. Страховит. От другата Ангелът – бледолик, с току-що изпрани бели крила, чистичък, хрисимичък. Благ.

– И, глей сега – шепне си дедо Войно – Сатаната и Ангело се карат чия е Душата. На мене е, вика Лукавия, моя е, вика Ангело. Тя, милата...

– Коя? – пита баба Войновица и продължава да преде.

– Душата, бабо, душата се чуди накъде да фане – продължава своя разказ дедо Войно като същи очевидец на срещата в небесните селения и върнал се току-що оттам.

– Оти се чуди? Види се не е била праведна – уж изрази съмнение баба Войновица, но тонът ѝ беше толкова остър, като да се имаше с душата на незнайния грешник и това ѝ даваше основание да я отпрати направо в Ада.

– Немой така, невесто – така дедо Войно се обръщаше към жена си и на стари години, щом искаше да я омилостиви. Той изпитваше постоянно съпричастие към нечия душа.

– Слушай, викаш в манастира си видел картинката с Душата и Сатаната. Та в кой манастир? – изведнъж тя се сети, че скоро не е била на манастир, няма значение кой, ще рече и дедо Войно не е бил, и тука нещо от разказа на стареца ѝ се обърка.

Баба Войновица продължи да си преде до сглавето му.